

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
สารบัญภาพภาคผนวก	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเรื่องชุมชน	9
แนวคิดคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม	16
แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น	25
แนวคิดสังคมสีเขียว	38
ทฤษฎีปรากฏการณ์ทางสังคม	45
ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	47
ทฤษฎีการพึ่งพาตนเอง	50

หัวข้อเรื่อง	หน้า
หลักปรัชญาของทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง	52
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)...	58
หลักพุทธธรรม	81
แนวคิดเกษตรยั่งยืน วิธีการเกษตรเพื่ออนาคต	93
แนวคิดเกื้อยวมนระณะแห่งความเหลื่อมล้ำ	94
การค้ากับนิเวศ ธุรกิจกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม	98
แนวคิดบริบทชุมชนบ้านห้วยจั่ว	99
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	100
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	105
ระเบียบวิธีวิจัย	105
แผนการดำเนินงาน	106
ขั้นตอนการดำเนินงาน	107
ปฏิทินการวิจัย	112
การเก็บรวบรวมข้อมูล	113
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	116
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	116
การวิเคราะห์ข้อมูล	119
ความเป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.....	120
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	122
การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมบ้านห้วยจั่วจากอดีตจนถึงปัจจุบัน	122
ผลการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมบ้านห้วยจั่วที่มีอยู่ในอดีตผ่านการตั้ง ถิ่นฐานยุคคอนกรีตห้วยยุคบ้านห้วยจั่วและยุคบ้านห้วยจั่วหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8..	129

ผลการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมบ้านหวังวที่มีอยู่ในอดีต ผ่านสถาบันหลักของชุมชน	139
ผลการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมบ้านหวังวที่มีอยู่ในอดีต ผ่านการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชน	142
ผลการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบัน (ปีพ.ศ. 2556)	145
ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะชุมชนการวะตะธรรม	148
ผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งปรากฏการณ์ทางสังคมบ้านหวังว	150
กระบวนการชุมชนการวะตะธรรมที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนชุมชน บ้านหวังว ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์	151
ขั้นที่ 1 การสร้างกลุ่มคนการวะตะธรรม	153
ขั้นที่ 2 การสถาปนากลุ่มชุมชนการวะตะธรรม	155
ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมกลุ่มชุมชนการวะตะธรรม	157
ขั้นที่ 4 การขับเคลื่อนชุมชนการวะตะธรรมที่เหมาะสมในชุมชนบ้านหวังว..	160
ขั้นที่ 5 เสริมสร้างพลังกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน	171
การนำชุมชนการวะตะธรรมเรียนรู้กับชุมชนพื้นที่อื่นลักษณะเด่นของชุมชน การวะตะธรรม	173
ลักษณะเด่นของชุมชนการวะตะธรรม	173
ผลของการนำชุมชนการวะตะธรรมไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนพื้นที่อื่น	174
ผลของการนำชุมชนอื่นมาเรียนรู้ร่วมกับชุมชนการวะตะธรรม	179
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	185
สรุปผลการวิจัย	186
อภิปรายผล	188
ข้อเสนอแนะ	195

หัวข้อ	หน้า
บรรณานุกรม	197
บุคลากร	204
ภาคผนวก	205
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	206
ภาคผนวก ข ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย	213
ประวัติผู้วิจัย	226

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงแผนการดำเนินการ.....	109
2	แสดงแผนการดำเนินการ.....	110
3	แสดงแผนการจัดกิจกรรม	111
4	แสดงปฏิทินการดำเนินการวิจัย	112
5	แสดงเครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย	116
6	แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมบ้านห้วยจั่ว	124
7	แสดงการปรับประยุกต์หลักการระตา 6	127
8	แสดงปฏิทินศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม	128

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงการจำแนกกลุ่มของการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์	97
2 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะชุมชนการวัดธรรม	149
3 แสดงการสังเคราะห์กระบวนการชุมชนการวัดธรรม	172

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงการสัมภาษณ์นายพิชัย นระแสน และนายรส จำปารัตน์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ..	125
2 แสดงภาพนายเดือน ดีเสมอ ผู้ให้ข้อมูล	125
3 แสดงแผนที่ตั้งชุมชนการวะตะธรรม ณ ศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม	126
4 แสดงลำน้ำดอกไม้ในปัจจุบัน	130
5 แสดงเจ้าอาวาสวัดศรีนวล (หัวงัว) ผู้ให้ข้อมูล	134
6 แสดงผู้คนตัดบาตรวันบุญประเพณี	135
7 แสดงการทอเสื่อเพื่อใช้ในครอบครัวของผู้คนในชุมชน	137
8 แสดงครูกับผู้นำชุมชนชี้แจงแปลงสาธิตการเกษตรพอเพียง	141
9 แสดงนักเรียนบริการตัดผมฟรีในบริเวณ โรงเรียน	141
10 แสดงการทำอาหารด้วยเครื่องมือที่ปฏิบัติต่อธรรมชาติอย่างถูกต้องและจริงใจ.	154
11 แสดงการเคารพกันผ่านพ่าข้าว (สำหรับอาหาร)	154
12 แสดงกลุ่มเป้าหมายถวายภัตตาหารก่อนการเสวนาทางวิชาการ	156
13 แสดงการเสวนาทางวิชาการชุมชนการวะตะธรรม	156
14 แสดงการสนทนากลุ่มย่อยของกลุ่มเป้าหมายและคณะผู้วิจัย	157
15 แสดงคณะผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมออกแบบกิจกรรมกลุ่ม	159
16 แสดงการทำนาข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเป้าหมาย	161
17 แสดงการปลูกหญ้าแฝกและการปรับปรุงดินของกลุ่มเป้าหมายและ กลุ่มเยาวชนค่าย	162
18 แสดงการทำบุญประเพณีวันสำคัญทางศาสนาของกลุ่มเป้าหมาย	163
19 แสดงกลุ่มเป้าหมายรดน้ำ ขอขมาและขอพรผู้นำชุมชน ประเพณีสงกรานต์ ...	163
20 แสดงการเสวนา “พัฒนาการทางสังคมกับการพัฒนาท้องถิ่น” โดยวิทยากร ดร.ยีนยง โอภากุล (แอด คาราบาว)	164
21 แสดงการเสวนา “พัฒนาท้องถิ่นบนฐานการเคารพคน” โดยอาจารย์คชาวุธ ทองไทย (ไข มาลีฮวนน่า)	165

ภาพที่	หน้า
22 แสดงค่ายเยาวชนคนนวัตกรกรรม “ การเรียนรู้ ระดมสมอง” ผ่านเกมส์ต่อความยาว	165
23 แสดง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เยี่ยมชม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย	166
24 แสดงดร.สุเมธ ตันติเวชกุล และ ดร.ลลิต ถนอมสิงห์ เยี่ยมชม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย	167
25 แสดงการปลูกผักแบ่งปันพันธุ์ของกลุ่มเป้าหมาย	168
26 แสดงกลุ่มชุมชนการวะตะธรรม เบิกบาน ม่วนซื่นประเพณี สงกรานต์ที่ศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง	169
27 แสดงกลุ่มชุมชนการวะตะธรรม เบิกบาน ม่วนซื่นประเพณี สงกรานต์ที่ศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง	169
28 แสดงเวทีการเสวนากลุ่มเป้าหมายบ้านฮ่องฮี	175
29 แสดงชุมชนการวะตะธรรมเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายบ้านหนองย่างคำ	176
30 แสดงคณะผู้วิจัยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้นทุนศรัทธาเดิมกับชุมชน บ้านหนองย่างคำ	177
31 แสดงชุมชนการวะตะธรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน บ้านห้วยเสียด จำปาสัก	178
32 แสดงชาวบ้านห้วยเสียด (คุณยายคำมี) กำลังแลกเปลี่ยนเรียนรู้	178
33 แสดงการเสวนาเรียนรู้ร่วมระหว่างชุมชนการวะตะธรรมกับโรงเรียน หนองขอน โพนสิม และ โรงเรียนบ้านหนองไร่	180
34 แสดงครูและนักเรียน โรงเรียนหนองขอน โพนสิมและ โรงเรียนบ้าน หนองไร่เรียนรู้ร่วมกับชุมชนการวะตะธรรม	181
35 แสดงเวทีเสวนา “เครือข่ายบ่มเพาะผลเมืองกับชุมชนการวะตะธรรม”	182
36 แสดงเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เครือข่ายรักษ์พลังงานกับชุมชน การวะตะธรรม	183

สารบัญภาพภาคผนวก

ภาพภาคผนวกที่	หน้า
1 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เยี่ยมชมศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง(1) (วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2556)	214
2 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เยี่ยมชมศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง(2) (วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2556)	214
3 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล และ ดร.ลลิต ถนอมสิงห์ เยี่ยมชมศูนย์ ฯ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับชุมชน (วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2556)	215
4 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เยี่ยมชมศูนย์ ฯและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน (วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2556)	215
5 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล และ ดร.ลลิต ถนอมสิงห์ เยี่ยมชมศูนย์ ฯ (วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2556)	216
6 นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา อธิการบดีว่าราชการกระทรวงศึกษาธิการ เข้าเยี่ยมชมศูนย์ ฯ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน (1) (วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2556)	216
7 นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา อธิการบดีว่าราชการกระทรวงศึกษาธิการเข้าเยี่ยมชมศูนย์ ฯ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน (2) (วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2556)	217
8 นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา อธิการบดีว่าราชการกระทรวงศึกษาธิการมอบพันธุ์ปลา แก่ตัวแทนชุมชนการวาระธรรม (วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2556)	217
9 พ่อครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ มาเยี่ยมศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรมทางพอเพียง (วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2556)	218
10 พ่อครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ มาเยี่ยมศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง พร้อมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (1) (วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2556)	218
11 พ่อครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ มาเยี่ยมศูนย์รวมใจ ทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง พร้อมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (2) (วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2556)	219
12 รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน มาเยี่ยมชมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเลี้ยงไก่ดำ (วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2556)	219

ภาพภาคผนวกที่

หน้า

13	รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน มาเยี่ยมชมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน (วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2556)	220
14	ดร.ยีนง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว) เยี่ยมชมศูนย์รวมใจ ทางไท ชรรรม ทางพอเพียง (วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2556)	220
15	การเสวนา “พัฒนาการทางสังคมกับการพัฒนาท้องถิ่น” โดยวิทยากร ดร.ยีนง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว) (วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2556)	221
16	การเสวนาพัฒนาท้องถิ่นบนฐานการเคารพคน โดยวิทยากร อาจารย์ชัชชาวุธ ทองไทย (ไข่ม มาลีชวนน่า) (1) (วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2556)	221
17	การเสวนาพัฒนาท้องถิ่นบนฐานการเคารพคน โดยวิทยากร อาจารย์ชัชชาวุธ ทองไทย (ไข่ม มาลีชวนน่า) (2) (วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2556)	222
18	ชุดิมา นัยนา มาเยี่ยมศูนย์ฯ และร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน (วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)	222
19	ชุดิมา นัยนา มาเยี่ยมศูนย์ฯ และร่วมรับประทานอาหารกับชุมชน (วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)	223
20	อาจารย์ไพบุลย์ ธรรมเรืองฤทธิ์ ถ่ายทอดและสอนการวาดภาพให้กับเด็กและเยาวชน ในชุมชนคารวะตะธรรม (1) (วันที่ 25 – 26 เมษายน พ.ศ. 2557)	223
21	อาจารย์ไพบุลย์ ธรรมเรืองฤทธิ์ ถ่ายทอดและสอนการวาดภาพให้กับเด็กและเยาวชน ในชุมชนคารวะตะธรรม (2) (วันที่ 25 – 26 เมษายน พ.ศ. 2557)	224
22	อาจารย์ไพบุลย์ ธรรมเรืองฤทธิ์ ถ่ายทอดและสอนการวาดภาพให้กับเด็กและเยาวชน ในชุมชนคารวะตะธรรม (3) (วันที่ 25 – 26 เมษายน พ.ศ. 2557)	224
23	แสดงแผนที่เส้นทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม – ชุมชนคารวะตะธรรม (ศูนย์รวมใจทางไท ทางธรรม ทางพอเพียง)	225
24	แสดงแผนที่ชุมชนบ้านห้วยวัว	225